

VERGİCİNİN DÜNYASI

CIHAT ÇETINKAYA

Bütçe açığı büyümeden!..

Devletin yıllık ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve güvenlik amaçlı faaliyetlerinin belli bir plan ve program içerisinde yürütülmesindeki en önemli tahmin belgesi Bütçe Kanunlarıdır. Bu nedenle hükümetlerin izledikleri ekonomik programları, bütçe uygulamaları ile takip edilir. Maliye liberatüründe, izlenen bütçe politikaları ile ekonomik büyüme ve dengeli kalkınma arasında doğrudan bir ilişkinin olduğu ve bu ilişkinin devletin çok fazla klasik fonsiyon yüklediği Türkiye gibi ülkelerin ekonomilerinde çok önemli yer tuttuğu kabul edilmektedir. Özellikle kalkınmakta olan ülkelerde büyüme ve kalkınmanın bir maliyeti olarak kabul edilen enflasyonla mücadele de Denk Bütçe politikası önemli bir mali enstürmandır. Bunu kabul eden siyasi partiler, programlarında Denk Bütçe politikası izleyeceklerine dair mesajlar vermelerine rağmen, tam bir siyasi kararlık gerektiren bu görüşten muhtelif nedenlerle zaman içerisinde uzlaşmakta ve hedeflerin aksine açık bütçe politikaları ile aşırı borçlanma politikaları ekonomiye zararlar vermektedir. Kamu borçlanma gereğindeki yükselme esasen toplumun geleceğine konulan ipotegün süresinin uzaması anlamını taşımaktadır.

4061 sayılı 1995 Mali Yılı Bütçe Kanunu'na baktığımızda, Devlet Bütçesi'nin Gider (ödenek) bölümününün 1.335 katrilyon (konsolide gider bütçesi rakamının Hazine yardımlarına ilişkin 139.6 trilyon lira çıktıktan sonra 1.342 katrilyon) lira, gelir tahmininin 1.127 katrilyon lira ödenekler arasındaki 208 trilyon liralık farkın ise net borçlanma hasılatı ile karşılanması öngörülmüştür. Bütçe kanununun 35'inci maddesine göre bu miktar 416 trilyon liraya kadar artırılabilir. 1.127 katrilyon liralık gelir tahmininin; 880 trilyonu Vergi Gelirleri, 74 trilyonu Vergi Dışı Normal Gelirler, 173 trilyonu Özet Gelirler ve Fonlardan oluşmaktadır.

1995 Ağustos ayı sonu itibarıyla Konsolide Bütçenin gerçekleşme tahminlerine göz atığımızda; Harcamalar toplamının 1.845 katrilyon, gelirler toplamının 1.625 katrilyon. Bütçe açığının ise 220 trilyon olacağı düşünülmektedir. Devlet gelirlerinde yüzde 50'ye yaklaşan artış (500 trilyon) her ne kadar sevindirici ise de harcamalardaki bu artışı aşan bir yükselmeye oldukça düşündürücüdür. Konsolide bütçe harcamalarının içindeki en büyük ve korkutucu pay; 525 trilyon lira ile iç faiz, 110 trilyon lira ile dış faiz ödemeleridir. Ekonominin sırtındaki kambur olarak görülen ve son 10 yıldaki bütün siyasi iktidarların hedefi haline gelen KİT'lerin konsolide bütçe içerisindeki yükünün ise 1995 yıl sonunda 80 trilyon lira civarında olacağı tahmin edilmektedir. Bütçe açığının

ana kaynağını, ağustos ayındaki 57 trilyon tutan iç faiz ödemeleri diğer aylara göre artmış bulunan yatırım ve diğer cari harcamalar oluşturmaktadır.

Devlet bütçesinin önemli harcama kalemlerinden birisi personel ödemeleridir. Bütçe kanununun 47'inci maddesinde ocak ve nisan aylarında yapılan zamlara göre konsolide bütçe personel ödemeleri toplamı 426.5 trilyon lira olarak öngörülmüştür. Kamu kesiminde çalışan işçilerle yapılan pazarlık neticesinde bağtlanan sözleşmeler gereği bu rakama 70 trilyon liralık bir ilave yapılmış, arkasından devlet memurlarına yapılan yüzde 50'ye yakın ücret zammı ile de ayrıca 100 trilyon liraya yakın ikinci bir ilave gelmiştir. Bu haliyle personel ödemelerinin konsolide olarak 600 trilyon liraya ulaşacağı tahmin edilebilir.

Ekonomide son 12 sayfalık trend dikkate alındığında toptan eşya fiyatları yüzde 79.2, tüketici fiyatları yüzde 91.2 artış göstermiştir. Nisan ayından itibaren kamu kesiminde çalışan personele ekim ayı ortalarına kadar zam yapılmadığı halde enflasyon oranı yüzde 90'lar civarına ulaşmıştır. Bu durum Türkiye'de ücret artışlarının olmadığı ortamlarda da enflasyonun düşürülemediğini, enflasyonun ana kaynağının personel harcamaları dışındaki harcamalar ile kamu finansman açıklanan gereği olarak yürütülen borçlanma politikaları olduğunu ortaya koymaktadır.

Genel seçimlerin süratle yaklaştığı dikkate alındığında enflasyonist bir seçim ekonomisi uygulanması imkanının kalmaması bizce Türk ekonomisinin bir şansıdır. Seçimlerin 1996 yılına kalmadan yapılması halinde, iyimser bir tahminle iç borç miktarı 220 trilyon civarında kalacaktır. Bu kadar yüksek enflasyonun hüküm sürdüğü, konsolide bütçe rakamlarının yılbaşında öngörülen rakamlara göre yüzde 50'ye yaklaşan miktarlarda sapma gösterdiği, dış ticaret açığının 9 milyar dolar civarında olduğu ve bu nedenle ihracat gelirlerinin ithalata karşılama oranının yüzde 64 civarında gerçekleştiği bir ekonomide, insanın ekonomimizin ve bütçenin bu haline şükredesi geliyor.

Türkiye'nin kaybedecek vaktinin ve naktinin kalmadığının hemen hemen bütün toplum kesimlerinde kabullenildiği 1995 yılının son günlerinde, demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan seçim sandığının ortaya konulmasının, ülkemizin önünü açacağına ve 1996 yılına çok daha yeni bir anlayış ve ruhla gireceğimize inanıyorum. Aksi takdirde ekonomik ve mali reformlar için, yeni vergi düzenlemeleri için KİT'lerin yeniden yapılanmaları için, Avrupa Birliği için, bir büyük fırsatı elimizden kaçırabiliriz.